

Täysistunto

Tiistai 17.12.2019 klo 9.59—3.54

3.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt aloitetaan talousarvion pääluokkien käsittely.

Esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään tunti. — Jaoston puheenjohtaja, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

17.00 **Esko Kiviranta kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana OKM:n hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä. Mielelläni esittelisin kokonaisuudessaan ministerien Andersson ja Kosonen erinomaisen esityksen, jonka riemumielin täällä hyväksymme, mutta kuitenkin esitykseni rajautuu näihin promilleluokkaa oleviin lisäyksiin, jotka eduskunta tekee. OKM:n loppusummahan on 6 837 miljoonaa euroa, ja valtiovarainvaliokunta on lisäämässä 11 miljoonaa euroa. Esittelen nämä jopa hiukan naiivin yksityiskohtaisesti, koska näillä on monellakin jonkun hallituspuolueen kansanedustajan kasvot, joillakin jopa useampia tai jopa koko maakunnan kansanedustajien kasvot.

Valiokunta on noin puolentoista miljoonan euron määrärahalisäyksellä halunnut kiinnittää huomiota siihen, että hyvä ja monipuolinen luku- ja kirjoitustaito on kaiken perusta niin opiskelussa kuin työelämässä. Viime vuosina on herännyt huolta lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon heikkenemisestä sekä lukemisharrastuksen vähenemisestä. Tutkimusten mukaan suomalaisten 15-vuotiaiden nuorten lukutaito on heikentynyt. Tyttöjen ja poikien väliset erot sekä alueelliset erot ovat kasvaneet. Valiokunta on myös lisännyt 0,5 miljoonaa euroa ilmastoasioita ja kestäväää kehitystä sekä seksuaali- ja tasa-arvokasvatusta koskevaan opettajien täydennyskoulutukseen. Opettajilla ei aina ole ajantasaista osaamista näissä asioissa.

Karjalan kielen elvytysohjelmaan valiokunta lisäsi 200 000 euroa. Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuden parantamiseen ohjataan jälleen 300 000 euroa, koska uhat eivät ole pienentyneet. Vapaa-ajattelijain liitto ry saa 30 000 euroa.

Erityistä huomiota valiokunta on kiinnittänyt maahanmuuttajataustaisten henkilöiden jatkuvan oppimisen kehittämiseen. Toimenpiteisiin, joilla tuetaan maahanmuuttajien pääsyä korkeakoulutukseen, ohjataan 0,5 miljoonan euron lisäys. Valiokunta myös lisäsi miljoona euroa suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen kehittämiseen varhaiskasvatuksessa sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen koulutuksen eri nivelvaiheissa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten yleisiin käyttökustannuksiin suunnataan lisää valtionavustusta 2,5 miljoonaa euroa. Tämäkin määräraha on tarkoitettu jatkuvan oppimisen edistämiseen. Valiokunta kiinnittää huomiota myös kesäyliopistojen pitkään jatkuneeseen ra-

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

hoitusvajeeseen. Saadun selvityksen mukaan valtion rahoitus kattaa enää noin puolet kustannuksista. Vaarana on kurssimaksujen tuntuva nousu.

Järjestöjen valtionavustuksiin lisätään 1 230 000 euroa. Lisää rahaa saavat naisjärjestöt, kotitalousneuvontajärjestöt, kuten Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, Marttaliitto ja Finlands svenska Marthaförbund, Karjalan Liitto, joka saa rahoituksen korotettuna juhlavuotensa kunniaksi, Kriittinen korkeakoulu, Suomi-koulujen tuki ja Kansanvalistusseuran ylläpitämät Etäkoulu Kulkuri ja Nomadskolan.

Turun yliopiston TROSSI-sisäilmayksikön toimintaan ja sisäilmasairauksiin liittyvään tutkimushankkeeseen lisättiin 300 000 euroa. TROSSI on Turun yliopistosta johdettu valtakunnallinen tutkimushanke.

Valiokunta pitää tärkeänä, että taiteilijaeläkkeiden lukumäärää pyritään nostamaan, sillä tarve on suuri. Tätä ei voitu tehdä niin sanotuista joululahjarahjoista.

E-kirjaston kehittämiseen valiokunta ohjasi 250 000 euroa. Koululaisten tasa-arvoisten taidevierailujen toteuttamiseen eli niin sanotun Taidetestaajat-hankkeen jatkamiseen osoitetaan 1,4 miljoonaa euroa. Nuori Yrittäjyys -hankkeeseen suunnataan 250 000 euroa ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevän niin sanotun drop in -hankkeen käynnistämiseen 100 000 euroa. Viimemainitussa on kysymys Liikkuva koulu -ohjelman ja harrastustakuun yhdistämisestä.

Yhteensä 945 000 euroa valiokunta ohjasi seuraaviin hankkeisiin ja tahoihin: DocPoint-festivaalin 20-vuotisjuhlaan sekä lasten ja nuorten dokumenttielokuvakiertueen kehityshankkeeseen, Sodankylän elokuvafestivaalin 35-vuotisjuhlaan, Women in Film & Television Finland ry:n toimintaan, Uudenkaupungin Crusell-viikkojen puupuhallinkilpailuun, saamelaiskäräjille saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistämiseen, sotakorvausalueen kunnostukseen, Sastamalan Keikyän puisen riippusillan kunnostamiseen, [Hannakaisa Heikkinen: Mahtava juttu!] Tampereen Oopperaan, Lapin karvalakkilähetystöstä kertovaan oopperaan Rovaniemellä, Vekarateatterin 30-vuotisjuhlaan, Suomen Kalakirjastoon Muoniossa, museona toimivan Olkijoen Rauhanpirtin kunnostamiseen Raahessa ja Yläneen Luontokapinetin näyttelyn kehittämiseen.

Monen kansanedustajan kasvot ovat väikkyneet varmaan mielessänne, kun olette kuunnelleet tätä. [Naurua]

17.06 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Aloitan omalta osaltani kiittämällä niin valtiovarainvaliokuntaa kuin sivistysvaliokuntaa siitä työstä, mitä te olette tehneet tämän talousarviokäsittelyn yhteydessä suomalaisen moninaisen sivistyksen ja koulutuksen eteen.

Tämän hallituksen hallitusohjelma ja myöskin tämän hallituksen esitys ensi vuoden talousarvioksi on saanut paljon kiitosta eri puolilla siitä, että nyt vihdoinkin toteutetaan se koulutuksen ja sivistyksen kunnianpalautus, jota erittäin monet tahot tässä maassa liian pitkään ovat peräänkuuluttaneet. [Timo Heinonen: Vaatimattomaksi jää!] Tämän talousarvioesityksen myötä voimme vihdoinkin liian pitkään jatkuneiden koulutusleikkausten jälkeen tuoda hyviä uutisia niin opettajille, oppilaille, opiskelijoille, vanhemmille kuin kaikille muillekin, jotka tekevät töitä suomalaisen koulutuksen, sivistyksen, kulttuurin parissa.

Nämä nyt tehtävät panostukset suomalaiseen osaamiseen ja koulutukseen ovat tärkeitä myöskin siksi, että riippumatta siitä, mistä yhteiskunnallisesta tärkeästä tavoitteesta me puhumme — työllisyysasteen nostamisesta, hyvinvoinnin edistämisestä, nuorten syrjäytymisen ehkäisystä tai talouskasvun vauhdittamisesta — oikeastaan kaikki nämä kysymykset

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

palautuvat aina siihen, kuinka hyvin meidän suomalainen koulutusjärjestelmämme toimii ja kuinka hyvin ne ihmiset, jotka opetuksen ja koulutuksen parissa työskentelevät, pystyvät omista työtehtävistään suoriutumaan.

Ensi vuoden talousarviossa näkyvät myöskin ne isot painopisteet, mitä tämä hallitus on määritellyt kaikelle sivistys- ja koulutuspolitiikalle. Yksi niistä on koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen — se, että oppimiserojen kasvu saadaan käännettyä, ja se, että saadaan vahvistettua koulutuksellista tasa-arvoa kaikilla koulutusasteilla. Joulukuun alussa julkaistuissa, tuoreimmissa Pisa-tuloksissa, kuten olen todennut tälle salille jo aikaisemmin, oli sekä ilon aiheita että murheen aiheita meille. Ilon aiheena oli tietenkin se, että Suomi edelleen kuuluu maailman kärkimaihin, mitä tulee niin lukutaitoon kuin koulutukseen, mutta erityisen huolestuttavaa oli se, että myöskin näissä tuloksissa näkyi, että tämä huolestuttava trendi kohti kasvavia eroja oppimistulosten osalta edelleen Suomessa jatkuu. Erityisen huolissamme olemme siitä, että oppilaiden kotitausta vaikuttaa oppimistuloksiin aiempaa enemmän. Siksi hallitus on päättänyt käynnistää nämä isot Oikeus oppia -hankkeet laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Molemmat käynnistyvät ensi vuonna. Tässä varhaiskasvatushankkeessa, johon on ohjattu 125 miljoonaa kolmen vuoden aikana, kehitetään muun muassa kolmiportaisen tuen malli, pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta, laajennetaan 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua. Ensi vuonna myös käynnistämme varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa sekä alkuopetuksessa tällaisen laajan lukutaidon ja lukuilon edistämishankkeen, ja olin äärimmäisen iloinen siitä, että myöskin valtiovarainvaliokunta tähän lukutaidon edistämiseen kiinnitti huomiota. Ensi vuonna palautuu myöskin kokopäiväinen varhaiskasvatusoikeus yhdenvertaisena kaikille suomalaisille lapsille kuuluvana oikeutena koko maahan ja ryhmäkokoja pienennetään yli 3-vuotiaiden osalta. Tässä perusopetushankkeessa, johon on ohjattu 180 miljoonaa kolmen vuoden aikana, on tarkoitus puuttua oppimistulosten eriytymiseen, vahvistaa oppimisen tukea, koulutuksen laatua sekä myöskin tukea joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä erityisesti varhaisten vuosien aikana.

Toinen hallituksen tärkeä tavoite on suomalaisen koulutustason nostaminen. Se ei onnistu, elleimme me pysty huolehtimaan siitä, että kaikki suomalaiset nuoret jatkossa suorittavat tutkinnon vähintään toiselta asteelta. Jotta me onnistumme siinä tavoitteessa, on tietenkin äärimmäisen tärkeää, että niin lukiokoulutus kuin ammatillinen koulutus on laadukasta, että nuoret saavat riittävästi opetusta. Hallitus ensi vuonna ohjaa nyt 80 miljoonaa ammatillisten opettajien ja ohjaajien lisäpalkkaamiseen, jotta me voimme vahvistaa ammatillisen koulutuksen laatua ja huolehtia siitä, että lähiopetus erityisesti nuorille lisääntyy. Samassa yhteydessä [Puhemies koputtaa] myöskin lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan 18 miljoonalla.

17.11 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen: Arvoisa puhemies! Kiitos omalta osaltani sivistysvaliokunnalle ja valtiovarainvaliokunnalle perusteellisesta perehtymisestä ensi vuoden talousarvioesitykseen ja tekemistänne huomioista ja lisäyksistä, joista edustaja Kivirannan puheesta saimmekin moninaisen otteen.

Hallituksen tavoite on ihmisten, luonnon ja talouden kannalta kestävä yhteiskunta. Sen saavuttaminen ei onnistu ilman osaavia ihmisiä, jotka uteliaasti tutkivat maailmaa ja luovat uutta. Suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuus nojaa tänään ja 2020-luvulla laadukkaaseen koulutukseen, maailmanluokan tutkimukseen ja osaavaan väestöön.

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

Hyvinvointi ja sydämen sivistys eivät kuitenkaan synny pelkästään koulunpenkkiä kulluttamalla. Ihminen tarvitsee loistaakseen myös muunlaista henkistä pääomaa, kokemuksia ja haastamista. Tähän tarjoavat mahdollisuuden erilaiset kulttuuripalvelut, urheilu sekä kentällä että yleisössä ja muut harrastusmahdollisuudet, joita tässä tuhansien yhdistysten maassa on valtava määrä.

Arvoisa puhemies! Talousarvioehdotukseen sisältyy useita korkeakouluihin, tieteeseen, kulttuuriin, taiteeseen, urheiluun, liikuntaan, nuorisotyöhön sekä opintotukeen liittyviä lisäyksiä. Haluamme nostaa suomalaisten osaamista ja tukea luovaa työtä ja tuotantoa sekä niiden tasa-arvoista saatavuutta.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus nousee vuonna 2020 yhteensä 144 miljoonalla eurolla. Palautamme korkeakoulujen indeksikorotukset ja lisäämme perusrahoitusta yliopistoille 40 miljoonaa euroa ja ammattikorkeakouluille 20 miljoonaa euroa. Tiedeministerinä olen erittäin tyytyväinen siitä, että hallitus vahvistaa näin edellytyksiä laadukkaalle koulutukselle ja tutkimukselle.

Koulutuksen on pystyttävä tarjoamaan eväitä työelämään aina kunkin ajan vaatimuksista käsin. Korkeakoulutuksen sisältöjä ja digitaalista palveluympäristöä kehitetään yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Korkeakoulutetun työvoiman määrää kasvatetaan korkeakoulutuksen tarjontaa lisäämällä, joustavia opiskelumahdollisuuksia kehittämällä sekä huolehtimalla, että opiskelijoita tuetaan valmistumaan ajoissa. Haluamme, että Suomi on houkutteleva maa tutkimukselle ja tutkijoille. Tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa tuetaan panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin. Suomi varautuu isännöimään ja rahoittamaan yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC-yhteisyrityksen supertietokonetta.

Arvoisa puhemies! Pidän erinomaisena, että edistämme tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta. Datalähtöisen tutkimuksen kehittämisohjelmaa jatketaan, aineistojen digitointiin osoitetaan kehyskaudella vuosittain puolitoista miljoonaa euroa. Opintotukeen ehdotetaan 31 miljoonan euron korotusta. Lisäyksestä suurin osa aiheutuu opintolainahyvitysmenojen kasvusta. Perheellisten opiskelijoiden arki helpottuu, kun hallitusohjelman mukaisesti opintorahan huoltajakorotusta nostetaan 25 eurolla. Tämä hallitus nostaa perheellisten opiskelijoiden opintotuen korotuksen kaikkiaan 100 euroon. Lisäksi opintoraha sidotaan kansaneläkeindeksiin.

Arvoisa puhemies! Olen myös erittäin tyytyväinen, että taiteen ja kulttuurin määräraha-taso kasvaa 32 miljoonalla eurolla. Haluamme, että kaikilla on mahdollisuus taiteen harrastamiseen lompakon paksuudesta ja postinumerosta riippumatta. Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytysten parantamiseksi otetaan käyttöön uusi museoiden rahoitusjärjestelmä ja uudistetaan esittävän taiteen vapaan kentän rahoitusta. Tämä nostaa yhteensä 10,2 miljoonalla eurolla ensi vuonna määrärahoja. Taiteilija-apurahoja nostetaan, Kansallisteatteri peruskorjataan.

Arvoisa puhemies! Liikuntaan satsataan myös reilusti. Liikuntapoliittinen selonteko valmistui viime kaudella. Toimenpide-ehdotuksiin lisätään 4,8 miljoonaa euroa ensi vuonna ja poikkihallinnolliseen liikkumishjelmaan 6 miljoonaa euroa. Huippu-urheilukin saa lisää rahaa. [Ilkka Kanerva: Oikein!]

Lisäksi pyrimme varmistamaan kulttuurin ja taiteen, liikunnan harrastuksen jokaiselle nuorelle ja lapselle Suomen Islannin-mallia suunniteltaessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt 15 minuutin vastauspuheenvuorokierros.

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

17.16 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos oikein paljon myös jaoston edustajalle ja jaoston puheenjohtajalle näistä esittelyistä ja myöskin ministereille.

On todella hienoa tietysti se, että koulutuksen sektorille ollaan saamassa hieman lisää rahaa. Viime kausina, siis vuodesta 2014 — eli lähes kaikki puolueet ovat olleet mukana siinä — on jouduttu näitä supistamaan. Indeksikorjauspäätöshän tehtiin jo Sipilän hallituksen aikana, mutta nyt sitten on saatu vähän lisärahoitusta.

Mutta nyt kysyisin ihan kysymyksiä. Aloituspaiikat, niihin ei ole rahaa. Erityisesti minua kiinnostaa lastentarhanopettajien koulutus ja siinä se, että onko mahdollista järjestää muuntokoulutuksia, joita esimerkiksi yliopistokeskukset ja kasvatustieteellinen tiedekunta täällä Helsingissä ovat nyt järjestäneet, että saataisiin muuntokoulutusta. Miten kaiken kaikkiaan aloituspaiikkojen rahat? Kun hoitohenkilöstöstä on nyt puhuttu, että 0,7 tulee siihen ympärivuorokautiseen hoitoon, ja kun siinä tarvitaan aika monia henkilöstöryhmiä, niin kerrotteko sen suunnitelman, että mikä se on ja miten se rahoitetaan? Myöskin opettajien määrärahoista, ne ovat sieltä tulevaisuusmäärärahoista: [Puhemies koputtaa] miten aiotaan varmistaa, että ne voivat olla kauemminkin, samoin lukion rahoitusmallin kohdalla? — Kiitos.

17.18 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitus panostaa tulevaisuusinvestointeihin, joihin myöskin koulutus kuuluu: koulutuspanokset yhteensä 350 miljoonaa euroa, suunta on nyt hyvä. Erityisellä tyytyväisyydellä totean, että myöskin tämä drop in -hanke on päässyt listoille niin, että siihen on 100 000 euroa hyväksytty. Toivottavasti se siemenrahaksi riittää niin että saadaan sitä hanketta eteenpäin. Tässä on tarkoitus saada tätä tähän drop out -liikkeeseen, mikä nyt tapahtuu. Drop out tarkoittaa siis sitä, että tuossa yläkouluiässä aika monet lapset lopettavat urheilun tai liikunnan, ja tässä on siihen sitten hanketta, jolla voidaan sitä ja syrjäytymistä estää.

Mutta kysymys tuosta Veikkauksesta oikeastaan, kun huolestuttaa tuo urheilun ja liikunnan rahoitus tulevaisuudessa: Veikkauksen tilanne tiedetään ja ongelmat siinä, tulot putoavat. Mitenkä tätä pystytään jatkossa torppaamaan niin että liikunnan ja urheilun rahoitus pystytään turvamaan?

17.19 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen suula on useaan otteeseen painotettu, miten kunnille lankeavien tehtävien rahoitus tullaan turvaamaan, mutta itse epäilen vahvasti, ettei se tule toteutumaan. Valtionosuudet eivät riitä kattamaan todellisia kustannuksia, ja kertaluontoisella hankerahoituksella on ikävä seuraus: kun hanke päättyy, samalla rahoitus loppuu. On huomattava myös se tosiasia, että esimerkiksi toisen asteen maksuttomuus ja subjektiivinen päivähoito-oikeus tulevat aiheuttamaan kunnille investointipaineita useilla miljoonilla. Miten te aiotte tosiasiasa tämän kaiken kompensoida kunnille?

Tunnetaitojen merkitys näkyy oppimisessa ja koulutyössä päivittäin. Opettajat ja rehtorit kertovat haastavista tunne- ja vuorovaikutustilanteista. Hyvinvoinnin kysymykset ja haasteet nousevat jatkuvasti keskeisiksi ongelmiksi, joita koulu ei enää yksin pysty ratkaisemaan. Opiskeluhuollossa ja moniammatillisessa työssä joudutaan resurssien puitteissa keskittymään pääasiallisesti jo olemassa oleviin pulmiin ennalta ehkäisevän työn sijasta, joka kuitenkin mainitaan vahvana Opetushallituksen tavoitteissa. Miten hallitus tulee panostamaan tunnetaitojen viemiseen koulumaailmaan?

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

17.20 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihminen oppii koko ajan, ja maailma muuttuu ympärillä. Ammatteja häviää ja uusia syntyy, ja siksi on tärkeää oppia tulevaisuustaitoja. Meidän tulee osata ratkaista ongelmia ja tehdä aloitteita — tarvitaan sitä edustaja Kopen mainitsemaa tunneälyä — ja meidän tulee osata johtaa omaa toimintaamme. Täytyy olla luova, oma-aloitteinen ja innostunut, osata tehdä yhdessä, palvella toisia. Täytyy olla vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaitoja.

On hienoa, että nyt on varattu rahaa varttimiljoona Nuori Yrittäjyys -ohjelmalle, jossa nuoret pääsevät perustamaan yrityksen, pyörittävät sitä vuoden ja oppivat käytännön kautta yrittäjyystaitoja, ja ne ovat hyvin lähellä näitä äsken kertomiani tulevaisuustaitoja. Samoin saman verran rahaa tuli myöskin tälle 4H-järjestölle, [Puhemies koputtaa] joka myöskin yrittäjyyttä edistää.

Miten muuten edistämme näiden tulevaisuustaitojen oppimista koulupolulla? Tällainen kysymys ministerille.

17.21 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että niin koulutukseen kuin kulttuuriinkin satsataan. Etumerkit ovat reilusti positiivisia, ja olen erityisen iloinen tästä, että nyt on tapahtunut koulutuksen kunnianpalautus ja täyskäännös tässä.

Puhemies! Haluaisin sanoa, että eivät nämä lisäykset ihan vähäpätöisiä ole, mitä me jaostossa ja valiokunnassa olemme tehneet. Nimittäin tässä on aivan tarkoituksella esimerkiksi 1,5 miljoonaa eduskunta lisännyt lukutaidon edistämiseen erilaisten pienien hankkeiden kautta, ja koko lukutaitostrategiakin tullaan tekemään nyt Opetushallituksen toimesta. Tänä päivänä tiedämme, että osaamisen valtti on se, että jokainen lapsi tasa-arvoisesti oppii hyväksi lukijaksi, ja siksi nämä panostukset — 1,5 miljoonaa — lukutaidon edistämiseen eivät ole ollenkaan vähäpätöiset, päinvastoin. Samoin olen hyvin iloinen siitä, että lasten ja kulttuurin yhteistä taivalta edistetään lisäämällä määrärahoja Taidetestaajiin ja siihen, että kaikki lapset pääsevät osallisiksi kulttuurista tätäkin kautta.

17.22 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppiminen on tärkeä asia, jotta tulevaisuudessa työllistyisi, ja koulutus — oppia ikä kaikki — on tärkeää. Päijät-Hämeessä on suuri työttömyys — Lahdessa varsinkin, suurten kaupunkien suurin työttömyys. Päijät-Hämeessä on alhainen oppimistaso, koulutustaso. Nyt vihdoinkin viimein Lahteen on saatu yliopisto. Tiedustelisinkin ministeriltä, että kun näitä tutkintokattoja aiotaan tammikuussa taas lisätä, niin onko Lahden LUT-yliopisto saamassa maisteritutkintoihin ja diplomi-insinööritutkintoihin korotuksia, että sinne pääsisi enemmän opiskelijoita, jotka sitten voisivat jäädä Lahteen työskentelemään ja nostaa meidän koulutustasoa Lahdessa, mikä taas nostaisi työllisyysastetta. Nythän Lahdessa, vaikka se on yliopiston saanut, tutkintokatto on ollut niin matalalla, että se on pikkasen estänyt. Tiedustelin ministeriltä nyt: kun tammikuussa vissiin taas näitä päätetään, onko Lahdella toivoa?

17.24 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin minä haluan lausua ministereille kiitokset sitkeästä työstä. Uskon, että eduskunnassa löytyy paljon yksituumaisuutta niistä päätavoitteista, joita lueteltiin koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamisesta koulutus- ja osaamistason nostamiseen. Ihan pari huomiota kuitenkin haluan nostaa.

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

Ensinnäkin, kun hallitus on tehnyt myöskin myönteisiä, plusmerkkisiä päätöksiä, joita eduskunnassa on tuettu myöskin oppositiosta käsin, haluan kuitenkin kysyä: Minkälainen arvovalinta teidän mielestänne on se, että Suomen Akatemian myöntövaltuus kuitenkin laskee eli leikataan Suomen kaikkein korkeimman tason tieteellisestä tutkimuksesta? Millä tavalla tämä valinta tukee tavoitetta 4 prosentin bkt-osuudesta tki-toiminnassa? Minkälaista tiekarttaa voidaan rakentaa, että tämä tavoite olisi realistista saavuttaa?

Lisäksi olisin kysynyt aloituspaikkojen rahoituksesta, kun siihen ei ole kohdennettu rahoitusta, mikä on herättänyt korkeakoulukentällä huomattavasti kysymyksiä.

Ja viimeisenä asiana kysyisin tasa-arvoa edistävästä toimista. Lueteltiin monta hyvää, mutta olisin kysynyt: minkä takia valittiin tehdä ne määräaikaisena hankerahoituksella eikä esimerkiksi pysyvällä ratkaisulla, vaikkapa esiopetuksen tekemisellä kaksivuotiseksi?

17.25 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministereille kattavasta pohjustuksesta.

On erittäin hyvä, että tämä hallitus tunnistaa koulutuksen merkityksen ja nimenomaan varhaisen tuen vahvistamisen merkityksen, ja näen sen myös näiden eurojen myötä, joita tänne on sijoitettu, merkittävänä — yli 200 miljoonaa euroa, ja reippaasti yli meneekin.

Kun edustaja Koponen tuossa totesi, että hän on sitä mieltä, että näitä rahoja ei kunnille ole riittävällä tavalla korvattu näihin lisäyksiin — varmasti hän viittasi erityisesti varhaiskasvatuksen puoleen — niin olisin vielä ministereiltä kysynyt vahvistuksen sille, missä uskossa itse olen, että nämä resurssit on nimenomaan korvattu kunnille täysimääräisesti.

Koulutuksen tasa-arvorahojen puolelta haluaisin kysyä, sekä varhaiskasvatuksen että peruskoulun puolelta: Millä tavalla tätä tunnetaitotyötä, johon selkeästi meillä on Suomesa kova tarve, tai empatiakasvatusta ja tunteiden käsittelyä voisi vahvistaa koulutuksen tasa-arvorahoista? Miten Lapen jatkuminen opetus- ja kulttuuriministeriön puolella [Puhemies koputtaa] näkyy näissä rahoissa?

17.26 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyin niihin kiitoksiin, joita edustajilta täältä satelee ministereille ja tälle koko hallitukselle ja valtiovarainvaliokunnalle. On äärimmäisen tärkeää, että me panostamme tulevaisuuteen elikkä lapsiin ja nuoriin aina sieltä varhaiskasvatuksesta perusopetukseen, korkeakouluun, ja nyt erityisesti myös ammatilliseen osaamiseen. Siitä leikattiin viime kaudella hurjasti, historiallisesti, mutta nyt kunnianpalautus tehdään, ja se tehdään upeasti ja hienolla tavalla. Nimittäin on tulossa historiallinen uudistus, oppivelvollisuuden pidentäminen 18 vuoteen, mikä tarkoittaa sitä, että kaikille nuorille on tulevaisuudessa oikeasti ja aidosti maksuton toisen asteen koulutus, ja tämä on äärimmäisen tärkeää.

Toinen kiitos, jonka haluan antaa erityisesti edustaja Kivirannalle, koskee Olkijoen Rauhanpirttiä, jolla on merkittävä rooli Suomen historiassa, siellä on aseleposopimus aikoinaan Suomen sodan osalta tehty. Kiitoksia siitä, että valtiovarainvaliokunta näki tarpeelliseksi osoittaa pienen summan sen korjaamiseksi. [Timo Heinonen: Totta kai!]

17.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään aamulla keskustelimme Suomen Pankin tuoreesta ennusteesta, ja ehkä enemmän kiinnitettiin silloin huomiota kasvuennusteeseen, mutta Olli Rehn totesi tuossa samassa yhteydessä, että äärimmäisen tärkeää on tätä tuottavuuden kasvua nimenomaan koulutuksen tason kautta nostaa, ja siinä mielessä toki täältä oppositiostakin iloitaan niistä panostuksista, mitä tehdään

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

koulutukseen. Erityisen tärkeää on varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen palauttaminen, jota oppositiossa yhdessä olimme viime kaudella ajamassa, ja kritisoimme silloista hallitusta. Tässä tehdään korjausliike.

Mutta olisin kysynyt siitä, että kun tämä oppivelvollisuuden laajentaminen on nyt sitten hallituksella ohjelmassa, niin onko jo linjattu, mitä tehdään tulevaisuudessa asumiskustannusten kanssa, mitä tehdään matkakustannusten kanssa. Jos oppivelvollisuus laajenee, niin silloinhan myöskin näiden kustannusten tulisi olla sellaisia, että tasavertaisesti eri puolilla Suomea asuvat opiskelijat huomioidaan. Ollaanko näitä [Puhemies koputtaa] lukuja vielä selvitetty? Ja millä tavalla taloudellisesti tullaan sitten näistä kasvavista kustannuksista selviämään?

Puhemies Matti Vanhanen: Annan vielä vastauspuheenvuorot edustajille Eloranta, Juvenen, Multala ja Kivisaari ja sen jälkeen molemmille ministereille 2 minuuttia.

17.29 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suunta on nyt muuttunut. Tulevaisuusinvestointeja koulutukseen ja tutkimukseen tehdään jo tällä hallituksen ensimmäisellä talousarviolle useita. Ammatilliseen koulutukseen tulee rahoitusta lisää 80 miljoonaa, ammattikorkeakouluille 20, yliopistoille 40, indeksikorotukset päälle. Oppivelvollisuuden laajentaminen on käynnistetty, jotta mahdollistetaan jokaiselle nuorelle riittävät elämänevät tulevaisuudelle. Varhaiskasvatusoikeuden rajauskin poistetaan, ja ryhmäkoot pienenevät. Kun viime hallitus leikkasi koulutuksesta jopa miljardin, nyt tehdään täyskäännös.

Pari viikkoa sitten julkaistuissa uusissa Pisa-tuloksissa tuli esiin, että heikkojen lukijoiden osuus on yhdeksässä vuodessa kasvanut huolestuttavasti 8 prosentista 13,5 prosenttiin ja tyttöjen ja poikien erot ovat entisestään kasvaneet. Valtiovarainvaliokunta tekikin täällä, niin kuin jo aiemmin pariinkin otteeseen mainittiin, 1,4 miljoonan euron lisäyksen talousarvioon erilaisiin lukutaitoa edistäviin toimiin, muun muassa lukutaitostrategian laatimiseen. Tämä tulikin varmaan juuri oikeaan aikaan. Kysyisinkin ministeriltä: kerrotteko vielä tarkemmin, mitä toimia hallituksella on nyt tekeillä perustaitojen vahvistamiseksi ihan jo jatkuvan [Puhemies koputtaa] oppimisen edellytystenkin näkökulmasta?

17.30 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on linjannut, että ruotsin kieli tulee pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa kirjoittaa, ja toivoisin kuulevani vastauksen, millä tavalla tämä asia etenee, oletteko jo valmisteilleet lakiesitystä siellä ministeriössä.

Helsingin lukioden rehtorithan 3.6.2019 sanoivat, että tämä tuli puslista. Samoin myös nuoret ihmiset ovat olleet yhteydessä ja sanoneet, että he eivät suostu lähtemään lukioon, ”me emme suostu siihen”. Kysyisin teiltä, ministeri: ettekö luota suomalaisiin ihmisiin, siihen, että kun se ruotsin kieli tulee vastaan vaikkapa työelämässä, vaikkapa hoitoalalla, niin kyllä henkilö, ihminen sen opiskelee? Sen voi opiskella myös aikuisiällä myöhemmin, silloin kun lähtee sellaiseen työhön, missä kieltä tarvitsee.

Olli Rehn linjasi tänään, että Suomessa nuorten aikuisten keskimääräinen koulutustaso alkoi laskea 10—15 vuotta sitten. Ettekö ole huolissanne, että muun muassa tämä pakko-ruotsi voi säikäyttää opiskelijoita?

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

Hoitajista haluan kysyä sen verran, että millä tavalla turvaatte sen, että koulutuspaikkoja riittää. Perussuomalaiset ovat linjanneet omassa vaihtoehdossaan lisärahoitusta niihin näin: lähihoitajat, sairaanhoitajat, [Puhemies koputtaa] geronomit, sosionomit.

17.31 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieno asia, että talousarvioesitys sisältää määrärahoja lisää koulutukseen, varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen, toiselle asteelle ja korkeakouluille. Tätä on odotettu, ja se on hyvä asia. Kuitenkin olen huolissani siitä, että suuri osa näistä määrärahoista on määräaikaisia. Haluankin kysyä muutamia kysymyksiä:

Mitä tapahtuu esimerkiksi niille ammatillisen koulutuksen opettajille, jotka nyt määräaikaishallinnalla varoilla palkataan, kun rahoitus päättyy?

Onko hallitus edelleen sitoutunut siihen, että tutkimus- ja tuotekehityksen olisivat 4 prosenttia bkt:stä vuonna 2030? Nyt tämä talousarvioesitys ei sillä polulla meitä pidä.

Miksi lukiokoulutuksen rahoitusta ei uudistettu kokonaisuutena, vaikka sitä varten oli asetettu työryhmä? Määrärahakorotus on sen sijaan todella tervetullut.

Sitten vielä yksi kysymys liikuntapaikkarakentamisesta. Hallitusohjelmassa on kirjaus, että veikkausvoittovaroilla kompensoidaan menetys liikuntaan ja muihinkin kohteisiin. Nyt kuitenkin liikuntapaikkarahoitus [Puhemies koputtaa] on 2,4 miljoonaa edellistä vuotta alhaisemmalla tasolla. Miksi hallitusohjelmaa ei ole tässä noudatettu?

17.32 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus on todellinen sivistyshallitus, joka on tehnyt tietoisien arvovalinnan panostaa koulutukseen, kasvatukseen, opetukseen, ylipäättään sivistykseen aina sieltä varhaiskasvatuksesta huippututkimukseen asti. Kannan iloa myös siitä, että oppivelvollisuusiän noston ohella hallitus vankistaa sekä varhaiskasvatusta, perusopetusta että korkeakoulupolitiikkaansa.

Puhemies! Liikunta ja huippu-urheilu ovat kansalliselta merkitykseltään suuria. Kuitenkin yhteiskunnassa vaivaavat liikkumattomuuden inhimilliset ja taloudelliset ongelmat. Liikkumattomuuden hinnan yhteiskunnalle arvioidaan olevan noin 3–6 miljardia euroa. Kysymys kuuluu: mitä hallitus aikoo tehdä, että kansakunnan väkeä, liikkumattomuuden hintaa, onnistuttaisiin saamaan paremmalle tolalle?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson, 2 minuuttia.

17.34 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos lähdetään liikkeelle kuntien rahoituksesta, niin tämä hallitus on antanut selkeän lupauksen kunnille siitä, että jos annetaan uusia tehtäviä, niin niiden rahoitus myöskin katetaan valtion rahoituksen osalta. Tämä toteutuu kyllä näiden varhaiskasvatukseen tehtävien muutosten osalta, eli ensi vuonna näkyy valtionosuuden korotuksena 7,1 ja 6,7 miljoonaa, joka kasvaa sitten seuraavana vuotena 17 ja 16 miljoonaa. Tästä on kyllä sovittu hyvässä yhteisymmärryksessä myöskin kuntapuolen edustajien kanssa.

Mitä tulee ruotsin kielen palauttamiseen pakolliseksi ylioppilastutkintoon, niin meillä ei ole mitään lakiesitystä valmisteilla vielä. Olen sanonut aikaisemminkin tässä salissa, että minun mielestäni siitä asiasta pitää ensin tehdä aika perusteellinen selvitys, jossa myöskin arvioidaan yhtäältä, miten se saattaisi parantaa toisen kotimaisen osaamista kenties, mutta myöskin sitä, miten se vaikuttaa koulutukselliseen tasa-arvoon, miten se vaikuttaa kaksois-tutkinnon suorittaneiden asemaan, huomioiden ne muutokset, mitä on tehty ylioppilastut-

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

kintoon jo viime kaudella, jotka lisäsivät tutkinnon suorittamisen vaativuutta. Kun tämä selvitystyö on valmis, niin sitten voidaan tehdä koko hallituksen kanssa yhdessä johtopäätöksiä siitä, miten edetään.

Mitä tulee tasa-arvon edistämiseksi tehtäviin toimenpiteisiin, niin on totta, että nämä kehittämishankkeet ovat väliaikaisia. Siinä ei ole mitään uutta opetus- ja sivistyssektorilla, vaan päinvastoin on ollut tapana kehittää koulutuksen laatua, myöskin koulutuksen sisältöjä, tämmöisen väliaikaisen rahoituksen turvin. Mutta minä pidän äärimmäisen tärkeänä, että silloin, kun puhutaan koulutuksellisesta tasa-arvosta, pitää pyrkiä löytämään sellaisia rakenteellisia ratkaisuja, jotka ovat pysyviä ja jotka vaikuttavat pysyvästi. Siksi tulemme tarkastelemaan lainsäädännön muutostarpeita, mitä tulee esimerkiksi oppimisen tukeen, ja tullaan myöskin arvioimaan sitä, onko mahdollista tuoda nämä tasa-arvorahoituksen kriteerit osaksi meidän valtiosuusjärjestelmää.

Kaksivuotisen esiopetuksen osalta on järkevää edetä ensin kokeilun kautta. Tullaan myöskin tekemään se tarvittava selvitystyö, mitä joka tapauksessa pitää tehdä ensin, ennen kuin olisi mahdollista Suomessa siirtyä kaksivuotiseen esiopetukseen, jos päättäjät näin haluavat. Se edellyttää paljon enemmän valmistelutyötä kuin ehkä julkisuudessa [Puhemies koputtaa] on ollut esillä. Muun muassa pitää luoda kaksivuotisen esiopetuksen opetus suunnitelman perusteet, huolehtia siitä, että osaavaa, pätevää henkilöstöä on riittävästi koko maassa ja niin edespäin.

17.37 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin iloitsen edustaja Viitasen lailla tästä Taidetestaajien saamasta 1,4 miljoonan lisäyksestä, minkä valtiovarainvaliokunnassa hyvin teitte, kiitos siitä. Se on esimerkillistä, hyvää toimintaa, jolla on syytä olla jatkoa.

Tässä tuli useampia kysymyksiä korkeakoulujen sopimusneuvotteluihin liittyen. Tämä liittyy muun muassa varhaiskasvatuksen opettajiin ja myös Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja myös LAB-ammattikorkeakoulun koulutuspaikkoihin. Meillä on sopimusneuvottelut tällä hetkellä käynnissä, ja ne todella tuossa alkuvuodesta ovat selvillä. Kaikkia toiveita pyritään kuuntelemaan, niitä on eri puolilta Suomea tullut kovin paljon. Näihin tarpeisiin pyritään vastaamaan aloilla ja alueilla, missä meillä osaajapulatarpeita on.

Varhaiskasvatuksen opettajiinhan satsataan — on satsattu osaltaan jo 2018 ja 2019 — tämän neljän vuoden jakson ajan, joka jatkuu vielä ensi vuonna ja seuraavana vuonna, yhteensä 28 miljoonaa euroa, jolla tulee tuhat uutta aloituspaikkaa. Se on yksi keino saada lisää varhaiskasvatuksen opettajia, sopimusneuvottelut on se toinen, ja sitten kolmantena etsimme muitakin reittejä sille, että saamme tämän varhaiskasvatuslain täytäntöön sitten 2030 mennessä sen edellyttämällä tavalla.

Voisin sitten vielä valita, kun aika loppuu tässä, että vielä nopeasti vastaan tuohon liikkumattomuuden haasteeseen — edustaja Kivisaari siitä kysyi. Pyöräilyreitteihin tulee lisää, virkistyskäyttöstrategialle tulee lisäpanoksia, myös muun muassa harrastamiseen, Liikkuva koulu -laajennukseen, seuratukeen tulee lisärahoitus. Näillä keinoilla esimerkiksi pyrimme [Puhemies koputtaa] liikkumattomuushaastetta taklaamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

17.39 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti osoittaa konkreettisesti sen, että hallitus näkee oppimisen kaikkien oikeutena ja haluaa puuttua niihin

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

huolestuttaviin merkkeihin, mitä koulutuksen eriarvoistumisesta olemme saaneet viime vuosina kuulla niin tutkimuksesta kuin muiltakin koulutuspolitiikan asiantuntijoilta. Tutkijataustaisena poliitikkona olen onnellinen siitä, että hallitus haluaa tehdä tutkimusperusteista politiikkaa ja ottaa tutkijoiden viestin vakavasti.

Tuoreimmat Pisa-tulokset, joiden pääalueena on lukutaito, kertoivat sekä hyviä että huolestuttavia uutisia. Suomalaisten oppimistulokset ovat edelleen hyvällä tasolla, ja 15-vuotiaiden lukutaito on OECD-maiden kärkeä. Huolestuttavaa sen sijaan on, että heikosti lukevien osuus kasvaa, ja tässä oppilaiden taustalla on kasvava merkitys. Myös oppilaiden suhde lukemiseen on heikentynyt, ja yhä useampi oppilas suhtautuu kielteisesti siihen. Heikosti lukevien joukossa on erityisen paljon poikia, joiden vanhemmilla on vain perusasteen koulutus.

Poikahuolipuheella on koulutuspolitiikassa pitkät perinteet. Tähän rinnalle olisi saatava enemmän puhetta poikien moninaisuudesta. Kun tartutaan poikien heikkenevään lukutaitoon, asiaa on siis tarkasteltava sekä sukupuoli- että luokkakysymyksenä. Tarvitsemme lukutaidon vahvistamisessa sukupuolisensitiivistä kasvatusta, joka purkaa sukupuolistereotypioita ja rohkaisee poikia lukemaan. Meillä on myös jo olemassa useita rohkaisevia hankkeita, joissa poikia on rohkaistu lukemaan onnistuneesti monin eri keinoin. Yhteistä näissä on, että pojat eivät ole pelkkiä huolen kohteita vaan itse aktiivisia toimijoita, joiden ääntä kuullaan. Esimerkin voima on kasvatuksessa monesti vahva, ja kaikki sukupuolet kaipaavat lukevia esikuvia, jotka heijastavat sukupuolen moninaisuutta, eivät stereotypioita. Heikkenevät asenteet lukemista kohtaan ja lukuaktiivisuuden lasku eivät ole vain koulutuspolitiikan asia vaan vaativat laajempaa yhteiskunnallista ponnistusta. Onneksi meillä on puitteet kunnossa, kuten maksuton maan kattava kirjastolaitos.

Arvoisa puhemies! Selvää kuitenkin on, että emme voi pitää lukutaitoa Suomessa enää itsestäänselvyytenä, vaikka moni lapsi lukeekin jo ennen kouluikää. Lukutaidon ongelmiin on pikaisesti puututtava, sillä lukutaito on sivistyksellinen perusoikeus ja muun oppimisen ja hyvinvoinnin perusta. Lukutaidon näkökulmasta hallituksen koulutuspolitiikan panostukset varhaiskasvatukseen ovat merkittävässä asemassa, sillä laadukas varhaiskasvatus on olennaista myös lukutaidon ja muun myöhemmän oppimisen tukemisessa. Lukutaidon vaatimukset muuttuvat ajassa, ja voidaan hyvin sanoa, että lukutaidolta vaaditaan nykyään paljon. Arjessa on pystyttävä aikaisempaa enemmän ymmärtämään yhä monimuotoisempia tekstejä, ja tieto on myös hyvin pirstaleista. Sosiaalinen media ja muut nopeasti muuttuvat viestinnän kanavat aiheuttavat myös sen, että ihmisen on päivitettävä lukutaitoaan kiihtyvässä tahdissa. Meillä on joka päivä esimerkkejä siitä, miten tärkeää kriittinen lukutaito on. Se on tärkeää, jotta vaihtoehtoisten faktojen maailma ei saa valloitettua lisää alaa. Tämä tarkoittaa sitä, että lukutaito ei ole vain peruskoulun ja oppivelvollisuuden kehittämisen asia vaan se asettaa omat vaatimuksensa myös elinikäiselle oppimiselle, jotta saamme kaikki pysymään mukana lukutaidon päivittämisessä.

17.43 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Suomalainen osaaminen pohjaa koulutuksen korkeaan laatuun, mahdollisuuksien tasa-arvoon ja maailman parhaisiin opettajiin. Siitä meidän pitää pitää kiinni. Kokoomus haluaa turvata tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutautua ja oppia läpi elämän aina varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle saakka.

Hallituksen budjettiesitys koulutuksen ja opetuksen suhteen sisältää merkittävän ongelman, kun siellä on paljon määrärahoja esitetty tilapäisluontoisiksi. Sen takia kokoomus esittääkin koulutuspanoksia pysyviksi panostuksiksi. Kyllä me tarvitsemme koulutusta jat-

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

kossakin. On erittäin erikoista, että saamme rahoitusta opettajille esimerkiksi vain muutamaksi vuodeksi. Tässä asetamme koulut ja kunnat erikoiseen asemaan, koska rahoitusta on vain tilapäisesti. Voidaanko nämä opettajat palkata vain tilapäisiin työsuhteisiin? Myös silloin ollaan vähän erikoisessa asemassa, kun ihmisille pitäisi tarjota pysyvää työtä, jos sitä tarvetta kuitenkin jatkossakin on. Tämä hallituksen tempoileva koulutuspolitiikka johtaa määrärajojen opettajien palkkaamiseen, tutkimusrahoituksen leikkaamiseen ja valitettavasti koulutuksen laadun heikkenemiseen.

Varhaiskasvatuksen osalta on tärkeää panostaa varhaisiin vuosiin, samoin esiopetukseen ja peruskouluun. Meillä on peruskoulussa yhä enemmän integroitua opetusta, ja se monin paikoin puoltaakin paikkaansa. Mutta kun meillä on integroitua opetusta, niin pitää myös varmistaa, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi ja saa riittävän tuen opetuksessa. On varmasti niin, että erityisryhmiäkin edelleen tarvitaan — niitä tarvitaan sen takia, että lapsi saa riittävän rauhallisen ympäristön, häiriöttömän ympäristön, ja toisaalta myöskin sen takia, että muu luokka pystyy työskentelemään.

Toisen asteen osalta hallitus on tehnyt ratkaisun, että se pidentää oppivelvollisuusiän. Kokoomuksessa olemme sitä mieltä, että oppivelvollisuusiän nostolla ei ratkaista niitä ongelmia, mitä sillä pyritään nyt ratkaisemaan. On tärkeää, että jokainen nuori saa koulutuksen, että jokainen nuori saa toisen asteen koulutuspaikan. Siihen pitää jokaisella nuorella olla oikeus. Mutta jos ne rahat laitetaan vain mekaaniseen oppivelvollisuusiän pidentämiseen ja taso on riittämätön, niin mitä siitä tulee seuraamaan? Siitä tulee seuraamaan opetuksen laadun laskua, ja me emme pysty silloin takaamaan riittävän laadukasta opetusta. Ja kun [Jari Myllykoski: Siihen on peruskoulu!] pitäisi katse laittaa nimenomaan siihen tukeen peruskoulussa, että kaikki pysyvät matkassa mukana, niin nyt ne rahat kohdennetaan oppivelvollisuusiän mekaaniseen nostamiseen. Mitä sitten, kun nuorelle tarjotaan jotain paikkaa ja se ei kiinnosta häntä — mitä sitten? — eikä välttämättä ole tarjota toista paikkaa? Miten koulukuljetukset, matkat — kuka ne korvaa, maksetaanko ne yhteiskunnan varoista? Tämä on merkittävä asia myös maaseudulla. Asiantuntijankemysten mukaan myöskään oppivelvollisuusiän pidentäminen ei ole vaikuttava tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Lukiokoulutuksen osalta siinä on myös vaaransa. Todennäköisesti esimerkiksi lukiokoulutuksen valintatarjotin tulee pienenemään, koska ei ole enää varoja käyttää monipuoliseen koulutukseen lukiossa.

Korkeakoulutuksen suhteen me tarvitsemme lisää paikkoja. Me tarvitsemme lisää korkeakoulupaikkoja koko maahan, mutta me tarvitsemme niitä myös Uudellemaalle, joka on jäänyt jälkeen niissä paikoissa. Ongelma tässäkin on se, että ei ole riittävästi rahoja koulutuspaikkamäärien lisäämiseen, ei sitä, mikä tarve olisi. Opiskelijoiden osalta olisi järkevää nostaa opintotuen tuloarajaa, niin että voisi tehdä töitä samalla, jos opiskelut eivät siitä häiriinny.

17.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Kiitos tiede- ja sivistysjaostolle, sen puheenjohtajalle ja koko valtiovarainvaliokunnalle hyvästä esityksen käsittelystä. Meillä oli rakentava ja kunnioittava keskustelu, ja teimme myös merkittäviä, hyviä lisäyksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle tehdyt panostukset ovat oikeansuuntaiset. Tutkimuksen ja tieteen rahoitus pohjaa vahvistetaan, lukutaitoa edistetään, koulutuspaikkoja lisätään, varhaiskasvatusta resursoidaan. Kokonaisuutena tämä esitys korjaa edellisen hallituksen leikkaamia määrärahoja ja kääntää nyt suuntaa oikeaan suuntaan. Vain kouluttautumalla Suomi tulee pärjäämään tulevaisuudessa. Ja meidän on koulutuksen osalta

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

ta vielä oltava piirun verran parempia kuin kaikkien muiden, jotta pienenä maana saamme asiamme kuuluviin ja pystymme luomaan niitä menestystekijöitä.

Jaosto teki Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuden takaamiseksi 300 000 euron lisäyksen. Olimme kaikki yksimielisiä siitä, että lisääntyneessä antisemitistisessä ilmapiiirissä ei ole näkyvissä, että turvallisuustilanne olisi jotenkin parantunut, vaan se on pikemminkin heikentynyt. Euroopan neuvosto teki 6.12. päätöksen, jossa se kehottaa jäsenvaltioita turvaamaan juutalaisten yhteisöjen turvallisuustilanteen sellaisella tavalla, että he voivat toimia. Suomi on tässä nyt sitten etunojassa ja toimii juuri niin kuin pitääkin, ja se on hienoa. Jaosto teki myös kirjauksen, että tämän määrärahan ei tulisi olla vuosittainen ponnistus vaan sen pitäisi olla pysyvä, joka arvioidaan talousarvion suunnittelun yhteydessä kunakin vuonna vallitsevan turvallisuustilanteen mukaan, ja tämä oli kyllä ehdottomasti oikein.

Arvoisa puhemies! Ulkosuomalais toiminnan, -koulutuksen rahoitus on edelleen riittämätön. Jostakin kumman syystä vuodesta toiseen tämä raha säilyy samansuuruisena, vaikka toiminta ulkomailla lisääntyy. Ulkosuomalaisparlamentti on vuodesta toiseen tuonut tämän viestin kaikille eduskuntaryhmille, kansanedustajille, mutta aina tämä raha vain pysyy samana. Oikeastaan kysynkin, kun ymmärrän, että olette, hyvät ministerit, myös varmaan tästä tietoisia: onko tähän tulossa jotakin oikeaa, todellista tarkistusta? Olisi vähintäänkin kohtuullista jollakin tavalla puuttua siihen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valinnut itselleen tavoitteeksi tälle hallituskaudelle koulutuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen niin koulutuksen osalta kuin alueellisuudenkin osalta. Tämä esitys ei kuitenkaan tässä täysin onnistu, eikä se pyri poistamaan opetuksen epätasa-arvoa kotikuntakorvauksen osalta. Se on edelleen eriarvoinen niin oppilaiden kuin opettajien osalta. Kotikuntakorvaus on julkiselle opetuksen järjestäjälle 100 prosenttia ja yksityiskoululle opetuksen järjestäjänä vain 94 prosenttia — siis kaksi samaa tehtävää ja eri raha, mistä kärsijänä ovat oppilaat ja opettajat. Tämä perustelu, että niillä olisi erilaiset tehtävät, ei ole mitenkään kestävä. Se asia on moneen kertaan jo puitu, eli se ei tähän käy vastaukseksi. Tästä epäkohdasta on sivistysvaliokunta kahdesti lausunut, että asiantila on korjattava. OAJ on lausunut samoin, että tälle asialle pitää tehdä jotain ja se pitää korjata. Samoin Yksityiskoulujen Liitto on myös vaatinut asian korjaamista. Lisäksi professori Tuori on opetuksen tilan arvioinnissaan kiinnittänyt tähän asiaan erityistä huomiota. Ihmetykseni siitä on aika suuri, että tämä asia ei juurikaan merkitse ministerille eikä ministeriölle mitään, vaan jaoston kuulemisissa todettiin, että ei ole mitään syytä muuttaa tätä asiaa. [Puhemies koputtaa] Minusta tässä on aika monta syytä. Eikä ministerillä eikä ministeriöllä ole sitä luksusta, että voi eduskunnan tahdon yli kävellä. Tähän toivoisin vastauksia ja lupauksia.

17.54 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Suomalaisen koulutusjärjestelmän yksi ihailtu vahvuus on se, että meillä koulutuspolitiikkaa tehdään pitkäjänteisesti, ja kiitänkin hallitusta siitä, että se toimeenpanee omassa ohjelmassaan viime hallituskaudella tehtyjä isoja koulutuksen uudistuksia, kuten ammatillisen koulutuksen reformia, lukiolaikia, uutta varhaiskasvatustilaa, jatkaa Lukuliikettä ja on myöskin ottanut ohjelmaansa viime hallituskaudella jo sovitun korkeakouluvision tavoitteet.

Esitän muutamia kysymyksiä, jotka vielä jäivät ehkä epäselviksi tässä keskustelussa, joista ensimmäinen ja tärkein liittyy nimenomaan tutkimusmäärärahoihin. Tässä korkeakouluvision ja hallituksen ohjelmassakin tavoitellaan 4 prosentin bkt-osuutta tki-toimin-

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

nassa, eli esitän kysymyksen tutkimuksen, innovaatioiden ja kehittämistoiminnan rahoituksesta. Hallituksen omassa budjettikirjassa todetaan, että tki-intensiteetti säilyy ensi vuonna nykytasolla, siis aiemmalla tasolla, emmekä vielä ole saaneet nähdä sellaista tiekarttaa, joka tätä asiantilaa muuttaisi. Toivoisinkin, että hallitus ottaisi kannan siihen, minä takia Suomen Akatemialta ensi vuoden budjetissa leikataan, kun se on nimenomaan sitä kaikkein korkeatasoisinta tutkimusrahoitusta. Viime hallituskaudella meillä oli erittäin vaikea taloudellinen tilanne, kuten edelliselläkin hallituksella oli, ja siitä huolimatta Akatemian määrärahat aina turvattiin, ja itse asiassa myöntövaltuus kasvoi. Toivoisinkin kuulevani perustelun sille, miksi tämä linja on muuttunut.

Se on tärkeä asia, että hallitus kiinnittää huomiota Pisa-tulostenkin jälkeen peruskoulun tasa-arvotyöhön ja jatkaa myöskin tasa-arvorahoitusta. Pitäisin kuitenkin perusteltuna sitä, että nyt kun taloudellinen tilanne hallituksen silmin näyttää mahdollistavan lisäyksiä, niin nämä lisäykset tehtäisiin sillä tavalla pysyvästi, että ne eivät olisi vuosittaista hankerahoitusta.

Peruskoulu Suomessa onnistui tasaamaan kotitaustaeroja ja toteuttamaan tasa-arvon tärkeää ihannetta oppimistuloksissa ennen paremmin kuin nyt, ja tutkimustieto kasvavasti meille sen vahvistaa, että panostuksia tarvitaan ennen kaikkea sinne varhaisiin vuosiin. Meillä on Suomessa yksi OECD-maiden matalimmista varhaiskasvatuksen osallistumisasteista, ja sen takia ehdottaisinkin, että hallitus vielä harkitsisi omat prioriteettinsa kertaalleen niin, että kun hallitus valmistelee nyt isona hankkeena oppivelvollisuuden pidentämistä, niin se toteutettaisiin, niin kuin tutkimustieto meille kertoo, vaikuttavammin panostamalla nimenomaan varhaisiin vuosiin, lapsuusvuosiin: laajennettaisiin varhaiskasvatusta kattamaan koko ikäluokka ja toteutettaisiin kaksivuotinen esiopetus. Nähdäksemme tämä rahoitus, joka käytetään, noin 100 miljoonaa euroa tulevina vuosina, oppivelvollisuuden pidentämiseen, olisi siis paremmassa käytössä, jos se kohdennettaisiin päiväkotii-ikäisiin, sinne lapsuusvuosiin, ja sitä kautta varmistettaisiin, että jokaisella lapsella on hyvä alku opintielle ja elämänsä polulle. Näin ollen pystyisimme vaikuttamaan positiivisesti myöskin toisen asteen läpäisyyn ja kauttaaltaan oppimisen polkuun. Ongelmahan on nimenomaan siinä, että toisen asteen koulutus jää kesken, koska perusopetuksen jälkeen kaikilla ei ole esimerkiksi sellaista monipuolista lukutaitoa, joka vaadittaisiin, että voisi pärjätä vaativammissa opinnoissa.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa on paitsi otettu sisään ja nähty hyväksi ja myönteiseksi nämä hallituksen tekemät budjettiratkaisut koulutuksessa, sen lisäksi myöskin tehty niiden päälle lisämäärärahaehdotuksia, joita hallituspuolueiden vielä olisi mahdollista halutessaan tukea. Näitä ovat muun muassa varhaiskasvatusmaksujen alentaminen merkittävästi. Se toisi kaivattua positiivista myöskin lapsiperheiden talouteen mutta ennen kaikkea mahdollistaisi yhä useamman lapsen osallistumisen tärkeään varhaiskasvatukseen.

Lisäksi meillä on peräti miljardin pääomitus korkeakouluille, mikä lisäisi korkeakoulujen taloudellista autonomiaa, ja tätä ehdottomasti suosittelen harkitsemaan. Se olisi mahdollista toteuttaa omaisuuden myyntituloista kestävästi. 140 miljoonaa euroa lisäystä tutkimukseen niin, että siinä huomioidaan sekä Suomen Akademia, Business Finland että esimerkiksi lääketieteen kliininen tutkimus.

Vielä viimeisenä asiana tasa-arvorahoitus ja ammatillisten opettajien rahoitus. Se olisi mahdollista toteuttaa pysyvänä rahoituksena, jolloin ei tarvitsisi käydä tähän vaikeaan kysymykseen siitä, mitä tapahtuu ammatillisen koulutuksen opettajille määräaikaisten työsuhteiden päättymisen jälkeen, kun tiedossa on, jaostossakin tuodun mukaan, ettei se ole

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

edes mikään määräaikaisuuden peruste, että hankerahoitus on määräaikaista. Eli tämä on erittäin ongelmallista käytännön [Puhemies koputtaa] toteutuksessa arjessa ammatillisen koulutuksen oppilaitoksissa.

Mutta kiitos monista hyvistä asioista.

18.00 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet puheenvuorot käsitelivät oppivelvollisuuden pidentämistä, ja se lainsäädännön valmistelutyö on parhaillaan käynnissä, ja sen valmistelun puitteissa tullaan myöskin tekemään ne käytännön rajaukset, jotka liittyvät näihin kysymyksiin, jotka tässä on nostettu esille esimerkiksi koulukuljetuksiin ja vastaaviin liittyen, eli se tulee selkeytymään tämän lainvalmistelun yhteydessä, ja samassa yhteydessä käydään luonnollisesti myöskin läpi kustannusarvioita yhteistyössä muun muassa Kuntaliiton kanssa.

Sitten mitä tulee ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen, niin täytyy ensinnäkin todeta, että minun korviini on koulutuksenjärjestäjiltä kantautunut paljon kiitoksia siitä, että hallitus on valmis tällaisia panostuksia tekemään. Siellä on huutava tarve opetuksen henkilöstön lisäämiseen edellisen kauden suurten leikkausten jälkeen. Ja se linjaus, minkä hallitus on tehnyt, on sellainen, joka itse asiassa jättää aika paljon vapautta myöskin koulutuksenjärjestäjille sen suhteen, miten ne tämän määrärahan käyttävät. Eli se mahdollistaa jo palkkalistoilla olevien tuntiopettajien tuntien lisäämistä, se mahdollistaa toki myöskin uuden opetushenkilöstön palkkaamista jopa viideksi vuodeksi tai sitten sellaisen muun henkilöstön palkkaamista, joka vapauttaa jo palkkalistoilla olevien opettajien ja ohjaajien voimavaroja siihen varsinaiseen opetustyöhön. Eli tässä ollaan haluttu jättää koulutuksenjärjestäjille myöskin liikkumavaraa.

Mitä tulee yksityisten koulujen kotikuntakorvausjärjestelmään, niin tämä nykyinen prosenttihan on ollut voimassa vuodesta 2015. Tulkinta on ollut se, että kunnilla on laajempi järjestämisvelvollisuus kuin mitä yksityisillä koulutuksenjärjestäjillä on. Se on ollut se perustelu sille, että tämä nykyinen prosentti vuodesta 2015 [Puhemies koputtaa] on ollut voimassa, ja meidän kehyksissä ei ole tämän asian korjaamiseksi nyt [Puhemies: Aika!] lisärahoitusta osoitettu.

18.02 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rahapelitoiminnan tuoton kasvu on taittumassa, kuten kaikki tiedämme, ja yhtiöstä on esitetty näkemyksiä, että tuo tuotto tulee pienenemään. Meillä on tästä budjettiriihen kirjaus, jonka ansiosta me selvitämme keinoja, kuinka voimme näitä tuoton alenemisiä sitten korvata mahdollisesti budjetin varoilla. Tämä työ on käynnissä hallituksen sisällä.

Kysymyksiä tuli tästä tutkimusrahoituksesta, ja täällä oli myös aika paljonkin virheelistä tietoa siitä, että tutkimusrahoitus olisi vähenemässä. Se ei todellakaan ole vähenemässä, vaan nyt todella tutkimusrahoituksenkin suunta on nousussa. [Sanni Grahn-Laasonen: Akatemiarahoitus!] Olen jo useampaan kertaan täällä kertonut, minkä takia tämä Suomen Akatemian momentti on ensi vuonna 21 miljoonaa alhaisempi kuin tänä vuonna, eli yksi syy on se, että tämä supertietokone, EuroHPC, tulee toiselta momentilta — Suomen Akatemiaan usein rahoittaakin myös tällaisia infrastruktuurihankkeita. Se on yhteensä 48 miljoonan euron hanke, ja yhteensä vastinraha on 152 miljoonaa euroa, eli erittäin kannatettava hanke siellä Kajaanissa. [Sanni Grahn-Laasonen: välihuuto] Sitten lippulaivaohjelmat jatkuvat. Ne ovat kahdeksanvuotisia, mutta niille rahoitushan oli viime kaudella vain mää-

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

räaikaisesti vuosille 18—19. Mutta Business Finlandilla esimerkiksi lisääntyy 38,5 miljoonaa euroa rahoitus, ja tähän on myös tutkimuspanoksia sitten tulossa. Meillä on tämä 4 prosentin tiekarttatyö käynnissä, se valmistuu alkuvuodesta, ja totuus on se, että yksityinen rahoitus on se, [Puhemies koputtaa] jolla me sen 4 prosentin tavoitteen 2030 vuonna voimme sitten saavuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.04.

Keskustelua jatkettiin kello 3.12.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta 29.

3.13 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ilta on myöhäinen, mutta opetus- ja kulttuuriministeriön budjetti ja toiminnanala on tärkeä, siksi siitä vielä jaksan puhua.

Koulutukseen lisätään ensi vuonna kaikille koulutusasteille yhteensä noin 350 miljoonaa euroa. Investoinneilla nostetaan suomalaisten osaamistasoa, parannetaan koulutuksen laatua ja tasa-arvoa ja panostetaan lasten ja nuorten hyvinvointiin. Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen palaa kaikille lapsille, ryhmäkokoja pienennetään. Pelkkä oikeuden palautus ei riitä, vaan on turvattava varhaiskasvatuksen hyvä laatu. Aloitammekin varhaiskasvatuksen ja peruskoulun laatua sekä tasa-arvoa parantavat hankkeet, joihin käytetään 125 ja 180 miljoonaa euroa. Hankemuotoisuus laadun kehittämisessä on henkilöstölle usein raskasta, ja toivonkin, että valmistelussa huomioidaan jatkuvuuden turvaaminen mahdollisimman hyvin ja haku- ja raportointiprosesseista luodaan ennemminkin työtä vahvistavia ja kehittäviä kuin kuormittavia elementtejä.

Koulutusjärjestelmä, joka kykenee tasaamaan perhetaustasta johtuvia eroja oppimistuloksissa, on tasa-arvon ja toimivan hyvinvointivaltion vahva perusta. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusta lisätään pysyvästi. Perusrahoitusta korotetaan 60 miljoonalla heti vuodesta 20 alkaen. Tämän lisäksi yliopisto- ja ammattikorkeakouluihin palautetaan täysimääräisenä useiden vuosien tauon jälkeen, mikä lisää korkeakoulujen rahoitusta edelleen 67 miljoonalla eurolla. Lisäksi koulutuksen indeksikorotukset maksetaan täysimääräisinä useiden vuosien tauon jälkeen. Tämä ei ratkaise kaikkia koulutukseen kohdistuvia paineita mutta on hyvä alku. Osaamistason nostaminen vaatii yliopistojen aloituspaikkamäärän nostoa, ja tähän tarvitaan lisäresursseja vielä nyt osoitetun rahoituksen päälle. Aloituspaiikkojen soisi syntyvän sinne, missä ylioppilaita kirjoittaa eniten ja jonot opiskelupaikkoihin ovat pisimmät.

Toisen asteen ammatillinen koulutus oli edellisen hallituskauden suurin kärsijä, etenkin lähiopetuksen määrän vähetessä kriittisen paljon. Nyt tilannetta paikataan lisäämällä tänne merkittävästi opettajaresursseja.

Myös lukiokoulutuksen tasoon tehdään nosto. Lukiokoulutuksen rahoituksen vahvistamiseksi opiskelijakohtaisiin yksikköhintoihin tehdään yhteensä 18 miljoonan euron lisäys,

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

josta 7,5 miljoonaa euroa on valtion rahoitusosuutta. Aiempina vuosina tehtyjen leikkauksien jäljiltä lukiokoulutuksen rahoitustaso on laskenut vuositasolla 100—120 miljoonaa euroa. Käytännössä kunnat osallistuvat yhä enemmän lukiorahoitukseen, minkä lisäksi oppilasryhmät ovat kasvaneet jopa 50—100 opiskelijan ryhmäkokoihin. Moni lukio on joutunut karsimaan valinnaisista kursseista. Tarvitaan siis toimia. Hallitusohjelma sisältää tärkeän tavoitteen vahvistaa lukiokoulutuksen laatua. Tämä edellyttää myös laatua koskevien kriteerien määrittelyä sekä panostuksia opettajien osaamisen kehittämiseen, muun muassa digitaitoihin ja uuden opetussuunnitelman toimeenpanon vahvistamiseen.

Hyvä ja monipuolinen luku- ja kirjoitustaito on kaiken oppimisen ja yhteiskunnassa pärjäämisen perusta — jo edellinen keskustelukin tätä osoitti — ja keskeinen taito niin opiskelussa kuin työelämässä. Viime vuosina nuorten lukutaito on alkanut jakaantua ja lukuinto on heikentynyt. Heikkojen lukijoiden osuus on kasvanut, mikä lisää riskiä syrjäytyä. Myös perheen sosioekonominen tausta näkyy oppimistuloksien erojen taustalla aiempaa enemmän. Jo viime vaalikaudella perustettiin kansallinen lukutaitofoorumi ja sen käynnistämä Lukuliike-toiminta nuorten lukemista lisäämään. Toiminnan jatkumisen rahoitus turvataan nyt. Tämän tärkeän työn pitkäjänteinen edistäminen tulee turvata jatkossakin eri toimijoiden, kuten koulujen ja kirjastojen, yhteistyö mahdollistaen.

3.17 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kaikilla suomalaisilla on tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua läpi elämän. Siksi katselenkin huolissani hallituksen esityksiä koulutuspanostuksiksi, sillä ne ovat hyvin suurelta osin määräaikaista eivätkä pysyviä. Tämän vuoksi kokoomus esittää, että ensi vuoden budjettiin tehdään aitoja ja ennen kaikkea pysyviä sivistyspanostuksia. Panostaisimme 140 miljoonaa euroa pysyviä määrärahoja tutkimukseen, alentaissimme 50 miljoonalla varhaiskasvatusmaksuja sekä varaisimme 10 miljoonaa aloituspaikkoihin. Nämä esitykset siksi, että Suomessa jatkossakin kuka tahansa voisi päästä mihin tahansa varallisuudestaan riippumatta, mikäli kykyjä ja motivaatiota löytyy. Kokoomus arvostaa sitä, että panostukset ovat pysyviä, eivät tuulen viemää muutaman vuoden päästä.

Arvoisa puhemies! Itselleni tärkeä kokoomuksen esitys on opintotuen tulorajojen nostaminen 50 prosentilla. On tärkeää, että yhteiskunta lähettää nuorille ihmisille sellaisen signaalin, ettei ahkeruudesta rangaista vaan sitä tuetaan. Yhdeksän kuukauden opintotuen vuosituloraja tulee nostaa 12 000 eurosta 18 000 euroon. Pelkkä indeksiin sitominen on vain pikkunäppärää kikkailua. Meidän eli kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa esitetty vastuullinen rahoituspohja takaa, etteivät sivistyspanostukset jää hetken huumaksi.

3.19 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Lyhyesti sen verran, että kiitoksia edustaja Hopsulle, te olitte niitä ensimmäisiä kansanedustajia, keiden kuulen täällä toteavan tämän lukiokoulutuksen ongelmatiikan juuri siitä rahoitusjärjestelmästä elikkä juuri sen, että me saimme nyt sinne sen 18 miljoonaa, mikä on hyvä asia, mutta siitä on vain 7,5 miljoonaa sitä valtion rahaa ja 11,5 miljoonaa tulee kunnilta, ja kun kunnat maksavat siitä nyt jo sen neljä viidesosaa, niin se on kestävä ratkaisu. Me tarvitsemme siihen sen uuden rahoitusjärjestelmän.

Sitten se, että nyt tätä maksutonta varhaiskasvatusta olisin ajamassa tulevaisuudessa: Se on hienoa, että siinä on otettu jo vähän askeleita, mutta kyllä se tulevaisuudessa varmasti olisi ihan järkevää, että meillä olisi ihan maksuton varhaiskasvatus. Että sillä periaatteella.

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

Sitten minä olen täällä käyttänyt jo tänä iltana sen puheenvuoron, etten missään nimessä ymmärrä tuota oppivelvollisuuden nostamista tällaisessa tilanteessa, kun sitä rahaa ei ole riittävästi. No, me emme tiedä vielä, mihin sitä rahaa nyt sitten tarvitaan, mutta jokainen meistä nyt ymmärtää sen, että jos kirjat ja matkat ja opetuksen maksaa, niin siihen ei se 107 miljoonaa riitä. Ja pidän todella hämmästyttävänä sitä, että laitetaan sinne loppupäähän, kun meidän pitäisi laittaa niihin alkupään puutteisiin.

Tässä esimerkiksi edustaja Hopsu, jolla on erinomaisen hyvä kokemus näistä asioista ja joka on asiantuntija, sanoi tästä, kun lähiopetusta on nyt vähennetty. Kyllä, ammatillisessa koulutuksessa jos lähiopetusta vähennetään, niin se kyllä näkyy niissä taidoissa, tai jos se opettaja ei pysty menemään sinne käytännön kentälle, niin se kyllä näkyy niissä taidoissa. Se alkaa sitten näkyä siinä osaamisessa, ja meidän pitäisi kuitenkin satsata nimenomaan osaamiseen.

Mutta kaiken kaikkiaan olen ylpeä suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Pisa-tutkimuksen tulokset, jotka tässä hiljattain tulivat, korostivat sitä, että oppilaan hyvinvointi ja osaaminen korreloivat toisiinsa, ja siitä syystä kannattaa satsata myös hyvinvointiin. — Kiitos.

3.21 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuosta opetuksen lisärahoituksesta ja tästä opetuksen osiosta sen verran, että kun lukiokoulutuksesta puhutaan, niin ottakaa nyt siellä hallituksessa vähän kriittisesti se asia, että aletaanko Suomeen tuomaan pakkoruotsia. Se ei ole kovin kestävä ajatus nyt, kun oppilaille on tullut jo kuusi kirjoitettavaa ainetta, niin että on useampi valittava — oliko se niin, että pakollisten kirjoitettavien määrä nousi neljästä viiteen. Jos sinne nyt vielä ruotsi tuodaan pakolla mukaan, niin se varmasti aiheuttaa vain turhaa viivytystä, niin ettei saada ylioppilastutkintoa, ja sitä myötä jatko-opiskelut siirtyvät. Tämän haluaisin sanoa.

Se on loistava asia, jos toisen asteen ammatilliseen opetukseen saadaan kohdistettua niitä rahoja. Siellä on valitettavasti myös sellainen tilanne, että kun opettajat ovat tulleet jo 15 vuotta sitten sinne töihin, niin heillä on ollut tietty palkka, ja sitten kun aika on kulunut tai on tullut kaikkia palkankorotuksia, niin aina on vähennetty tuota opettajien tuntimäärää. Mielestäni se ei oikein hyvin valmenna ammattiin, että tuntimäärät viikossa alkavat olla noin 20:tä tuntia tai 22:tä tuntia. Jos sieltä halutaan ammatillaisia kouluttaa työelämään, niin siellä on pakko lisätä sitä lähiopetustuntien määrää sillä tavalla, että se alkaa vastamaan normaalia työviikkoa. Tämän halusin näin evästyksenä sanoa.

3.24 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan edellisestä ensin Risikolle, että olen maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilujen laajentamisesta, joka hallitusohjelmassa kirjattiin, varsin samaa mieltä, että se on kannatettava toimenpide.

Tärkeä lisäys tässä budjetissa tehdään opettajien täydennyskoulutukseen koskien opettajien osaamisen kehittämistä erityisesti ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen käsittelyssä. Nuoret janoavat tästä ajantasaista tietoa, ja toisaalta suuri huoli painaa heitä, ja opettajat tarvitsevat asian käsittelyyn taitoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön alle kuuluvat myös kirkolliset avustukset. Tällaisena polarisaation aikana on tärkeää, että tukea annetaan uskontojen vuoropuhelun edistämiseen. Maahanmuuttajataustaisten, jopa toisen polven maahanmuuttajien, integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan ei etene yhtä hyvin kuin muissa Euroopan maissa. Oppimistuloksien ero kantasuomalaisiin on Euroopan suurin. Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

vahvistaa suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta jo varhaiskasvatuksesta alkaen ja tehdä siitä velvoittavaa ja panostaa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa, ja tähän työhön lisätään nyt rahaa.

Hallitus on asettanut kunnianhimoiset tavoitteet lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Vakavassa ylisukupolvisessa syrjäytymisriskissä arvioidaan olevan 20 000 lasta ja nuorta. Yksi toimenpide on mielekkään harrastuksen takaaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle. Osa harrastustoiminnasta pyritään tuomaan koulujen iltapäiviin, jotta pienten lasten perheille jäisi myös vapaita yhteisiä iltoja. Osana tämän tavoitteen toteuttamista koulujen kerhotoimintaan lisätään 2,9 miljoonaa euroa, minkä lisäksi esitykseen sisältyy 5 miljoonan euron määräraha koulupäivien yhteydessä järjestettävään harrastustoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminta tavoittavat näin toivottavasti yhä useamman toisen vuosiluokan oppilaan sekä erityistä tukea tarvitsevia oppilaita.

Myös nuorisotyön tavoitteena on tukea nuorten osallisuutta ja elämänhallintaa sekä tasavertaisia harrastusmahdollisuuksia. Nuorisotyöhön osoitetaan miljoona euroa enemmän kuin tänä vuonna. Myös työpajatoiminnan resursseja lisätään.

Korostan ennalta ehkäiseviä ja matalan kynnyksen toimia, joilla voidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tarjota kokonaisvaltaisia yksilöllisiä palveluita. Syrjäytymisen ehkäisyyn tulee kiinnittää huomiota jo neuvoloista ja varhaiskasvatuksesta lähtien. Valtiovarainvaliokunta lisää momentille nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn Gutsy Go -toimintaan 250 000, ja toiminnan valtakunnallistaminen on tavoitteena. Kyseessä on yläkoululaisille tarkoitettu syrjäytymistä ehkäisevä hanke, jonka kohteena on koko 14-vuotiaiden ikäluokka. Tarkoituksena on lisätä nuorten yhteiskunnallista osallisuutta ja toiveikkautta elämästä ja tulevaisuudesta.

Vapaa sivistystyö kantaa laajaa vastuuta maahanmuuttajien aktiivisesta kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan ja osasta kieliopintoja. Opinnot vahvistavat myös opiskelijoiden yhteiskunta- ja työelämäorientaatiota. Tähän toimintaan myönnetään 5 miljoonan euron kertaluonteinen valtionavustus. Tavoitteena on ollut, että maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen tulisi valtion sataprosenttinen rahoitus, joka kattaisi sekä koulutuksen valtionosuuden että opiskelijamaksun osuuden. Näin tämä ei vähentäisi sitten muuta tarjontaa, jota vapaassa sivistystyössä on. Pidän todella tärkeänä, että kotoutumiskoulutuksen rahoitus turvataan.

Myös taiteen ja kulttuurin määrärahoja lisätään. Olen itse Oopperan hallintoneuvostossa jäsenenä, ja siellä tämmöinen Taidetestaajat-hanke on tullut tutuksi. Tutkimuksen mukaan taiteella ja kulttuurilla on myönteisiä vaikutuksia myös väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Nyt mahdollistetaan Taidetestaajat-hankkeen jatko. Demokratiakasvatuksen hengessä voisi pohtia, että Helsinkiin suuntautuvia Taidetestaajat-vierailuja olisi myös täällä Eduskuntatalossa.

Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelman mukaisesti kulttuurin ja taiteen määrärahojen osuutta valtion budjetissa pyritään pitkällä aikavälillä kasvattamaan siihen 1 prosenttiin.

Vielä viimeisenä: Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoimintaan ehdotetaan yhteensä 1,2 miljoonan euron rahoitusta, jolla järjestetään toimintaa sekä [Puhemies koputtaa] saamelaisten kotiseutualueen kunnissa että myös sen ulkopuolella. Rahoitus riittää nykyisen toiminnan turvaamiseen. Lisärahoitustarvetta tulee arvioida, jotta toiminnan laajentaminen olisi mahdollista.

Budjetin alikohta PTK 84/2019 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.